

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

***OČITOVANJE VLADE REPUBLIKE HRVATSKE NA
IZVJEŠĆE O RADU PUČKOG PRAVOBRANITELJA ZA 2001. GODINU
S PREGLEDOM PODUZETIH I PLANIRANIH MJERA
RADI OTKLANJANJA UZROKA KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA
NAVEDENIH U PREDMETNOM IZVJEŠĆU***

Zaključkom Hrvatskog sabora sa sjednice održane dana 24. travnja 2002. godine, prihvaćeno je Izvješće pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske za 2001. godinu.

Točkom 3. navedenog Zaključka obvezana je Vlada Republike Hrvatske da u roku od 60 dana (do 24. lipnja 2002. godine) podnese Hrvatskom saboru *Izvješće o poduzetim mjerama radi otklanjanja uzroka kršenja ljudskih prava navedenih u Izvješću pučkog pravobranitelja za 2001. godinu*, o provođenju zaključaka koje je Hrvatski sabor donio prigodom rasprave o Izvješću pučkog pravobranitelja za 1999. i 2000. godinu, te razlozima oglašivanja tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima na zahtjeve i upite pučkog pravobranitelja.

I. UVOD

Smatrajući instituciju pučkog pravobranitelja važnom u osiguravanju zaštite ustavnih i zakonskih prava građana u postupcima pred državnim upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti te u postupcima koji se vode u Ministarstvu obrane, oružanim snagama i službama sigurnosti, u zaštiti prava građana pred tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave te u zaštiti prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu pred tijelima državne vlasti, Vlada cijeni njegov rad. Stoga će u okviru svojih nadležnosti podržavati rad pučkog pravobranitelja i osigurati mu svu potrebnu podršku.

Kako to proizlazi iz ustavne definicije pučkog pravobranitelja, građani Republike Hrvatske se obraćaju Uredu pučkog pravobranitelja za zaštitu svojih ustavnih i zakonskih prava u postupcima koji su u rješavanju pred resornim institucijama. Grupiranjem i analizom obraćanja građana pučkom pravobranitelju dobiven je pregled problema na koje treba obratiti posebnu pozornost te odrediti mjere za njihovo uklanjanje.

Identificirajući takve probleme u određenim područjima ljudskih prava, pučki pravobranitelj može

Vladi ili resornim tijelima državne uprave odnosno tijelima s javnim ovlastima uputiti preporuke za njihovo rješavanje ili izraziti nezadovoljstvo njihovom nedovoljnom učinkovitošću. Također može ukazati na nedostatke određenih zakona.

Člankom 92. Ustava Republike Hrvatske i Zakonom o pučkom pravobranitelju određeni su djelokrug i nadležnost pučkog pravobranitelja. S time u vezi, želimo upozoriti na prekoračenje ovlasti koje je pučki pravobranitelj učinio u predstavljanju svoga Izvješća Hrvatskome saboru, hrvatskoj, ali i međunarodnoj javnosti.

Predstavljajući svoje Izvješće, pučki pravobranitelj je izjavio: *«Evo se opet nalazimo u ovom domu sa uglavnom reprizom izvješća o radu pučkog pravobranitelja ili, bolje rečeno, o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. ... Ovo izvješće je koncipirano na određeni način kao i ranija izvješća da bi vama bila lakša preglednost događaja i stanja ljudskih prava u našoj državi...»* (prema fonogramu sa 21 sjednice Hrvatskoga sabora)

Sukladno Ustavu i zakonu pučki pravobranitelj nema ovlasti ocjenjivati cjelovito stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, tim više što raspolaže podacima koje prikupi isključivo po pritužbama građana. U njegovoj nadležnosti nije davanje političke ocjene o navedenoj problematici. Pučki pravobranitelj je upravo s takvim procjenama i ocjenama izašao pred Hrvatski sabor pa i javnost, te je svojim istupima doveo javnost u zabludu kao da svojim Izvješćem govori o cjelovitom stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, a ne o usko ograničenom izvješću o radu njegovoga Ureda.

Da bi se sačinilo cjelovito izvješće o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, trebalo bi poduzeti sljedeće:

- *prikupiti mišljenja svih resornih odbora i pododboru Hrvatskoga sabora, uključujući i izvješće pučkog pravobranitelja, zatim izvješća resornih tijela Vlade Republike Hrvatske – ministarstava, državnih zavoda, ureda i agencija, svih nacionalnih odbora, povjerenstava, vijeća, komisija, zavoda, centara, pravosudnih tijela, županijskih koordinacija za ljudska prava i njihovih radnih skupina, nevladinih udruga za ljudska prava, udruga nacionalnih manjina, vijeća nacionalnih manjina, vjerskih zajednica i posebnih ili specijaliziranih radnih skupina iz pojedinih područja ljudskih prava, središnjica sindikalnih udruga, izvješća međunarodnih organizacija (UN, Europska unija, OEES), izvješća USA State Departmenta, međunarodnih nevladinih organizacija (Amnesty International, Human Rights Watch), nacionalnih nevladinih udruga (HHO), pravnih stručnjaka Republike Hrvatske.*

Tek analizom svih izvješća, osvrta i prijedloga navedenih mnogobrojnih tijela i institucija, može se doći do cjelovitog uvida i prave ocjene stanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Pučki pravobranitelj nema niti mandat niti operativnu mogućnost provesti takvo istraživanje.

Skrećemo pozornost da Vladin Ured za ljudska prava priprema, u suradnji s navedenim tijelima i institucijama, a uvažavajući i sva izvješća međunarodnih organizacija i nevladinih udruga, *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj* kojim će se predočiti i prikaz stanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i prijedlog mjera koje treba poduzeti za poboljšanje toga stanja.

Brojčani pokazatelji koje pučki pravobranitelj iznosi u svome Izvješću imaju samo *relativnu vrijednost* jer nisu u omjeru s brojem svih predmeta koji se rješavaju pri tijelima državne uprave

odnosno pravnim osobama s javnim ovlastima, tako da se Izvješćem pučkog pravobranitelja ne dobiva uvid u pravo stanje samoga problema, a svakako ne u opće stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Naime, pučki pravobranitelj prema broju slučajeva koji su zaprimljeni u njegovu Uredu može dati samo prikaz problema u njihovim *relativnim* razmjerima, ne upuštajući se u analizu jer nema cjelovitih pokazatelja o uzrocima problema, o njihovim pravim razmjerima, o stavu Vlade o tim problemima, a niti o aktivnostima koje Vlada poduzima za njihovo suzbijanje ili rješavanje. Grupiranje pojedinih slučajeva ne može služiti za uopćavanje niti za izvođenje konačnih zaključaka. Iz navedenog razloga Izvješće o radu pučkog pravobranitelja treba promatrati u njegovoj relativnosti, samo kao *identifikaciju problema* koji postoje kroz relativan broj slučajeva obrađenih u Uredu pučkog pravobranitelja i grupiranih po područjima.

U predstavljanju ovogodišnjeg Izvješća, pučki pravobranitelj je tvrdnjom iskazanom zastupnicima Hrvatskoga sabora i javnosti: "*... ističem ovdje jedan vrlo značajan politički i vrlo moralni problem. Nijedan zaključak ovoga doma u pogledu izvješća pučkoga pravobranitelja u zadnjih deset godina izvršna vlast u hrvatskoj državi nije izvršila*" (prema fonogramu sa 21. sjednice Sabora) paušalno i neargumentirano okrivio Vladu Republike Hrvatske za neizvršavanje zaključaka Hrvatskog sabora, što ćemo u okviru ovog Izvješća argumentirano opovrgnuti.

II. OČITOVANJE TIJELA DRŽAVNE UPRAVE

▣ PRITUŽBE NA RAD SUDOVA

U Izvješću pučkog pravobranitelja, navode se 84 slučaja koja se odnose na rad sudova

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave napominje da se u navedenom ne radi o upozorenjima, prijedlozima i preporukama pučkog pravobranitelja iz članka 7. stavak 3. Zakona o pučkom pravobranitelju, već o proslijeđenim spisima, jer pučki pravobranitelj nema ovlasti postupati u sudbenim stvarima. U navedenim predmetima, Ministarstvo je izvijestilo pučkog pravobranitelja o poduzetim mjerama samo u slučajevima u kojima je on to izričito zahtijevao, dok je u drugim samostalno postupilo i o tome obavijestilo stranke, kao što je to i uobičajeno u drugim predstavkama i pritužbama građana na rad sudova.

Prihvatajući izraženu kritiku, resorno Ministarstvo napominje da će poduzeti sve one mjere koje je potrebno poduzeti za smanjenje broja pritužbi na rad sudova, čine sve one mjere koje reformiraju pravosuđe, jer se ta reforma provodi sa svrhom poboljšanja efikasnosti sudova i drugih pravosudnih tijela. Predložene mjere trebale bi ubrzati rad sudova i skratiti vrijeme za ostvarivanje prava stranaka pred sudovima u Republici Hrvatskoj.

Mjere: *Rasteretiti sudove na način da se dio poslova povjeri javnim bilježnicima, izmjene temeljnih procesnih zakona sa svrhom bržeg provođenja postupka, mogućnost vansudskog rješavanja sporova; mijenjanje propisa kojima se sprječava odugovlačenje postupaka i zlouporaba prava stranaka u postupcima koja utječu na odugovlačenje postupka.*

Važno je napomenuti da je i Glavnim programskim zadaćama Vlade Republike Hrvatske za 2002. godinu predviđeno temeljne aktivnosti u djelokrugu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave usmjeriti na povećanje učinkovitosti i ažurnosti pravosuđa i to, uz već navedeno i: uvođenjem modela posredovanja u rješavanju radnih sporova i prekovremenog rada na sudovima, usvajanjem odgovarajuće regulative kojom će se osuvremeniti kazneni i parnični postupak.

❏ IMOVINSKA I STAMBENA PRAVA

Prema pokazateljima o radu pučkog pravobranitelja po pritužbama građana razvidno je da je najveći broj pritužbi o povredi ustavnih ili zakonskih prava građana u svezi s **povredama imovinskih i stambenih prava.**

Pučki pravobranitelj mišljenja je da se i u 2001. godini "gotovo ništa nije poduzelo da višegodišnje, sada se već može ocijeniti i kao trajne, povrede temeljnih ljudskih prava zaštićenih i međunarodnim instrumentima, zaustavi te saniraju posljedice koje su snašle povrijeđene vlasnike". To je vrlo teška optužba jer smjera na to da Vlada Republike Hrvatske ne želi ništa učiniti

- A.** Ujedno, po *pitanjima povrede imovinskih, vlasničkih i stambenih prava na područjima posebne državne skrbi, kao i pritužbe na provođenje obnove kuća*, pučki pravobranitelj ukazuje na izostanak suradnje s Ministarstvom za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje "u pravilu, nije čak ni odgovaralo na upite i preporuke" istog.

1. Vezano na ocjenu pučkog pravobranitelja da je "gotovo polovica (62 ili 44,60%) pritužbi iz skupine prava hrv. branitelja i članova njihovih obitelji te stradalnika rata podnesena zbog *poteškoća ostvarivanja prava na obnovu ili realizaciji/izvršenju konačnih i pravomoćnih rješenja o obnovi*, te da se najčešće radilo o kategorizaciji štete na objektima te neisplaćivanja novčane potpore za nabavku neophodnog namještaja", Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo drži da je navedeni broj kategoriziranih ratnih šteta i broj uloženi pritužbi zanemariv, budući da svaki korisnik prava po svojoj subjektivnoj ocjeni može smatrati da su oštećenja njegovog objekta veća od procijenjenih, jer stupanj ratne štete direktno utječe na model obnove, a time i na opseg prava koji se može ostvariti.

Neažurnost u isplati novčanih potpora za nabavku neophodnog namještaja objašnjava se činjenicom da su tek od 2000. godine u državnom proračunu Republike Hrvatske posebno iskazana sredstva za ovu namjenu zajedno sa sredstvima za isplatu novčanih potpora za popravak objekata I-III stupnja oštećenja i povrat vlastitih uloženi sredstava za obnovu. Kroz dosadašnje aktivnosti programa obnove i povratka, realizirana su prava za oko 112.000 obitelji odnosno oko 350.000 članova obitelji.

U tijeku je realizacija programa organizirane obnove za 4.000 obitelji i isplata novčanih potpora za oko 3.800 obitelji, dok se za oko 42.000 prispjelih zahtjeva za obnovu treba provesti upravni postupak donošenja rješenja, jer je većina ovih zahtjeva podnesena krajem 2001. godine i to uglavnom od podnositelja koji trenutno borave izvan Republike Hrvatske.

2. Vezano za rješavanje pojedinačnih slučajeva povrata imovine, stambenog zbrinjavanja i statusnih pitanja prognanika i izbjeglica, od ljeta 2001. godine potvrđeno je ukupno 2.607 *povrata imovine* (1.193 povrata imovine zbog iseljavanja privremenih korisnika te imovine i 1.226 povrata imovine gdje su stambene komisije ukinule rješenja o privremenom korištenju i završile administrativne procedure povrata imovine), a preostalo je ukupno 1.404 obitelji privremenih korisnika koje, po do sada utvrđenim činjenicama, moraju napustiti zauzetu imovinu zbog obnove vlastitih kuća ili protupravnog korištenja imovine ili su bez prava na stambeno zbrinjavanje, te su dobili naloge za iseljavanje (izuzev 284 obitelji kojima se treba završiti obnova).

Mjera 1: *programom obnove bit će obuhvaćeno 12.000 oštećenih stambenih objekata svih stupnjeva oštećenja, od čega će se u potpunosti dovršiti popravak ili obnova na oko 8.000 stambenih objekata i započeti slijedećih 4.000 objekata.*

Od objekata javne namjene završit će se radovi na više školskih i sakralnih objekata. Izradit će se i plan obnove i izgradnje komunalne infrastrukture, s prioritetima u županijama s područja

posebne državne skrbi.

Mjera 2: *Nastavit će se radovi na uklanjanju ruševina u Gradu Vukovaru, završit radovi na objektima društvene infrastrukture, te završiti provedbeni planovi za izgradnju industrijske zone Grada. Donijet će se plan i program obnove i razvoja Grada Vukovara.*

3. Kad je riječ o *stambenom zbrinjavanju*, prema dosad utvrđenim činjenicama ukupno je 7.450 obitelji potencijalnih korisnika stambenog zbrinjavanja koji će se riješiti: dodjelom građevinskog materijala za obnovu ili gradnju (za oko 2.500 obitelji), najmom stambenih jedinica kupljenih od APN-a (za oko 5.000 obitelji), te povratkom u BiH oko 400 obitelji kojima će se pomoći u građevinskom materijalu za obnovu njihovih kuća, a kroz Vladin program potpore obnovi kuća u BiH.

Prioritete u rješavanju imaju slučajevi gdje je vlasnik zauzetog stambenog objekta podnio zahtjev za povrat imovine. Prema zadnjim podacima vlasnici su podnijeli ukupno 4.037 zahtjeva za povrat imovine.

Državno odvjetništvo je pokrenulo postupke za iseljavanje privremenih korisnika koji imaju završenu obnovu vlastitih objekata i dobili su naloge za iseljavanje, a odbili su iseliti se iz zauzete imovine. Ukupno je do sada preko Državnog odvjetništva pokrenut 51 postupak. Pored toga nastavlja se dodatna provjera preostalih 373 slučajeva gdje su privremeni korisnici zbog završene obnove vlastitih objekata dobili naloge za iseljavanje, ali istu nisu napustili, o čemu se podaci redovito dostavljaju Državnom odvjetništvu.

Slijedom konkretnih slučajeva koji se iznose u Izvješću, od 13 slučajeva povrata imovine vlasniku, riješeno je 10 slučajeva a za preostala 3 slučaja u tijeku su postupci nadležnih stambenih komisija i sudova. Od 6 slučajeva stambenog zbrinjavanja, 2 slučaja su riješena, za 1 je u tijeku postupak za stambeno zbrinjavanje, a preostala 3 se rješavaju u uskoj suradnji sa udrugama izbjeglica. Nadalje, 3 slučaja se odnose na opća statusna pitanja prognanika, povratnika i izbjeglica, od kojih su 2 riješena u redovitom postupku, i to zahtjev za isplatu povratničke naknade te zahtjev za izdavanje potvrde za otkup stana u BiH, a treći zahtjev za organizirani smještaj je u provjeri.

Mjera: *Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva je svjesno činjenice da nije u cijelosti i promptno izvještavalo pučkog pravobranitelja o stanju svakog traženog zahtjeva, te stoga neovisno o tome da li se po istom zahtjevu postupalo ili ne, čelnik Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice pokrenut će pitanje odgovornosti nadležne unutarnje ustrojstvene jedinice, kako bi se u buduće poboljšala suradnja između Ministarstva i pučkog pravobranitelja.*

U planu je Vlade Republike Hrvatske do kraja 2002. započeti s realizacijom Akcisjokog plana za provedbu povrata imovine.

Nastavit će se sa zbrinjavanjem preostalih prognanika, povratnika i izbjeglica. Također će se ostvarivati proces povratka preostalih oko 13.000 hrvatskih izbjeglica u Republiku Hrvatsku, te proces povratka izbjeglica u Bosnu i Hercegovinu

4. Pučki pravobranitelj u svojem Izvješću ukazuje na potrebu zakonskog reguliranja odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu tijekom domovinskog rata, a koju su počinile hrvatske oružane i redarstvene snage. Sudski postupci koji su pokrenuti radi naknade štete su prekinuti, pa je po sudu pučkog pravobranitelja oštećenima onemogućeno korištenje djelotvornog pravnog lijeka.

Mjera: *U tijeku je rad na pripremi Nacrta prijedloga zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima, kojim izmjenama će se urediti odgovornost Republike Hrvatske za štetu nastalu uslijed*

terorističkih akata, odgovornost za štetu koju su uzrokovali pripadnici oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s obavljanjem te službe tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. godine.

- B.** Iz teksta Izvješća u kojem se spominju općinske stambene komisije, moglo bi se zaključiti da se primjedba pučkog pravobranitelja odnosi na ***postupke rješavanja žalbi protiv prvostupanjskih akata komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine.***

Vežano za navedeno, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave ističe da je dana 4. kolovoza 1998. godine stupio na snagu Zakon o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom (Narodne novine broj 101/98) kojim je propisano da će postupke privremenog korištenja, upravljanja i nadzora imovine fizičkih osoba određenih navedenim Zakonom provoditi u prvom stupnju stambene komisije, a u drugom stupnju općinski sudovi, te će se na te postupke primjenjivati Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba (Narodne novine broj 92/98) i Zakon o općem upravnom postupku. Slijedom navedenog, stupanjem na snagu navedenog Zakona prestala je nadležnost Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave za provedbu navedenih postupaka. Promjenom nadležnosti predmete zatečene u radu, Ministarstvo pravosuđa je dostavilo nadležnim općinskim sudovima kao stvarno nadležnim tijelima na daljnje postupanje.

C. ***Pritužbe zbog nemogućnosti otkupa državnog najčešće "vojnog" stana,*** odnosno u Izvješću pučkog pravobranitelja navođenje parničnog postupka koji se vodi po tužbi Ministarstva obrane protiv J. J. radi otkaza stanarskog prava, a u vezi konstatacije istog da se radi o "nedvojbenoj povredi temeljnih prava građana, te prijedlogu da se sklopi nagodba", Ministarstvo obrane iznosi slijedeće: Obzirom su još uvijek u tijeku dva odvojena sudska postupka u kojima nisu donijete pravomoćne sudske odluke, Ministarstvo nije odugovlačilo postupak i nije svojim postupanjem nanosilo daljnju materijalnu štetu tužiteljici, kao niti kršilo ljudska prava, te će po okončanju parničnog postupka postupiti po pravomoćnoj presudi.

■ PRAVA IZ MIROVINSKOG, INVALIDSKOG, ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I ORGANIZACIJA ZDRAVSTVA, SOCIJALNE SKRBI, TE IZ PODRUČJA RADA I RADNIH ODNOSA

Drugo mjesto po broju pritužbi na rad tijela državne uprave i tijela s javnim ovlastima zauzimaju pritužbe zbog povreda prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i rada zdravstvenih ustanova, te područja rada, radnih odnosa i socijalne skrbi. Važno je napomenuti da je tu riječ o veoma širokom rasponu prava koja su građanima zagwarantirana Ustavom i zakonom, koja obuhvaćaju upravo «najživotnije» situacije svakog pojedinca, te je realno za očekivati i najveći broj pritužaba upravo u ovim doista različitim segmentima sustava državne uprave odnosno nositelja poslova tog sustava.

- A.** ***Pritužbe građana u području mirovinskog osiguranja odnosi se na rad Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u nastavku teksta: Zavod) u pogledu dugotrajnosti postupka rješavanja o pravima, pogrešnog izračunavanja mirovine, neizvršenja sudskih presuda i slično.***

Obzirom je Zavod tijekom 2001. godine riješio 678.911 zahtjeva u provedbi upravnog postupka, mišljenja smo da broj pritužbi (228) na rad Zavoda u odnosu na broj riješenih zahtjeva, nije toliko

zabrinjavajući. Štoviše, u odnosu na ukupan broj riješenih zahtjeva u 2001. godini bilo je 0,034% pritužbi dok ih je u 2000. godini bilo 0,039%, što neovisno o povećanju apsolutnog broja pritužbi u 2001. godini, ukazuje na njihov relativan pad u odnosu na ukupan broj riješenih zahtjeva.

1. Pritužbe se odnose uglavnom na neisplatu mirovina korisnicima mirovine s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji su mirovinu ostvarili u Bosni i Hercegovini. U tim slučajevima Zavod ne može bitno utjecati na nosioca mirovinskog i invalidskog osiguranja iz Bosne i Hercegovine, kako bi isti redovito isplaćivao mirovine.

Mjera 1. U svrhu rješavanja navedene problematike sklopljen je Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 1. studenoga 2001. godine (Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 14/01) a uređuje odnose dviju država na području socijalnog osiguranja, pa se sukladno tome može očekivati da će se tijekom 2002. godine smanjiti broj pritužbi koje se odnose na ostvarivanje prava na razmjerni dio mirovine.

Mjera 2. Obzirom je Zavod počeo službeno kontaktirati sa zavodima za mirovinsko osiguranje republika bivše SFRJ s kojima to ranije nije bilo moguće i to s SR Jugoslavijom, Bosnom i Hercegovinom te Republikom Srpskom, pretpostavlja se da će na području ostvarivanja prava osiguranika koji su imali staž ili prebivaju u navedenim državama, biti manje pritužbi.

Mjera 3. Želeći se približiti osiguranicima i korisnicima mirovina, te na taj način poboljšati i zaštitu ljudskih prava odnosno smanjiti broj pritužbi građana, Zavod od 1. listopada 2001. godine ima besplatni telefon "Otvoreni telefon" te se u izravnom kontaktu omogućuje građanima postavljanje pitanja, davanje prijedloga i predstavljanje iz mirovinskog osiguranja.

Mjera 4. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje pojačao je kontakte s nositeljima socijalnog osiguranja u BiH, odnosno s Fondom za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske u Bjeljini, te s Federalnim zavodom za mirovinsko osiguranje u Mostaru, kako u vezi s isplatom mirovina ostvarenih u BiH našim građanima, tako i zbog priznavanja novoga prava na dodatak uz mirovinu, u skladu sa Zakonom o pravu na dodatak uz mirovinu određenih kategorija korisnika mirovine (Narodne novine broj 45/02).

2. Prigovor pučkog pravobranitelja odnosi se na nedostavljanje internih akata Zavoda od strane Središnje službe. Zavod je mišljenja da se upute koje Središnja služba upućuje tijelima prvoga stupnja odnose uglavnom na konkretne predmete te se ne smatraju uputama u smislu Zakona o sustavu državne uprave. Upute se dostavljaju pučkom pravobranitelju na njegovo traženje u konkretnim predmetima. Potrebno je istaknuti da se akti Zavoda, kao pravilnici i drugi, objavljuju u "Narodnim novinama" i dostupni su svim zainteresiranim, te ne postoje zapreke da se pučkom pravobranitelju dostavljaju svi akti Zavoda koji se odnose na provedbu odnosno ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja.

Mjera: S Uredom pučkog pravobranitelja, dogovoriti način dostave relevantnih akata, odnosno njihovo dostavljanje odmah nakon donošenja ili periodički nakon izdavanja zbirki.

Sve upute i interne akte koje donosi Zavod odnosno Upravno vijeće HZMO-a dostavljati će se pučkom pravobranitelju. Ujedno će se pučki pravobranitelj promptno izvješćivati o svim konkretnim, pojedinačnim predmetima.

3. Pučki pravobranitelj opetovano ističe da Zavod ne prihvaća njegov prijedlog da se u

slučajevima u kojima su se ostvarili zakonom predviđeni uvjeti, *postupi u skladu s člankom 261. Zakona o upravnom postupku.*

Naime, člankom 261. ZUP-a propisano je da tijelo protiv čijeg rješenja je pravovremeno pokrenut upravni spor, može do okončanja spora, ako uvažava zahtjeve tužbe, poništiti ili izmijeniti svoje rješenje zbog onih razloga zbog kojih bi sud mogao poništiti takvo rješenje, ako se time ne vrijeđa pravo stranke u upravnom postupku ili treće osobe. Unatoč primjedbi pučkog pravobranitelja na neprimjenu odredbe članka 261. ZUP-a, analizom vođenja postupka, Zavod je utvrdio da, u slučajevima kada su ostvareni zakonom propisani uvjeti i kada postoje sve pretpostavke, Zavod postupa u skladu s navedenim člankom ZUP-a odnosno u cilju skraćivanja postupka prije okončanja upravnog spora poništava ili mijenja rješenje. To su slučajevi kada se tužbenim zahtjevima može u cijelosti udovoljiti dok se u protivnom predmet mora proslijediti Upravnom sudu.

Mjera: *Uvijek kada je to moguće Zavod postupa prema uputama pučkog pravobranitelja i u svim predmetima u kojima to zakon dopušta primjenjuje se odredba članka 261. ZUP-a, odnosno poništava se ili mijenja prijašnje rješenje na koje je uložena tužba, te se na taj način nastoji skratiti postupak.*

4. Nadalje, pučki pravobranitelj ima primjedbu na *nepostupanje u skladu s presudama Upravnog suda*, za što Zavod drži da se u slučajevima pozitivnih presuda odnosno presuda Upravnog suda u kojima je tužba uvažena i poništeno drugostupanjsko rješenje, predmet obvezno ponovno uzima u postupak i rješava se u skladu sa zakonom i uputama iz presude Upravnog suda.

Mjera: *Obzirom na primjedbu pučkog pravobranitelja, postupanju po presudama Upravnog suda, posvetit će se u buduće, posebna pozornost.*

Sve pozitivne presude Upravnog suda imat će prednost u rješavanju te će im se posvetiti posebna pozornost.

5. Primjedbe pučkog pravobranitelja koje se odnose na *upućivanje osiguranika na prikupljanje podataka o stažu i plaći*, prema mišljenju Zavoda nisu osnovane kao ni pritužbe osiguranika da ih se prisiljava na prikupljanje dokaza o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija. Naprotiv, podaci koji su potrebni za priznavanje prava iz mirovinskog osiguranja, osiguranici ne mogu pribaviti osobno, već se pribavljaju isključivo službenim putem. Naime, u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, temeljni elementi za ostvarivanje prava odnosno davanja, kao što su mirovinski staž, plaća i osnovice osiguranja, uzimaju se iz podataka pohranjenih u matičnoj evidenciji. Samo u iznimnim slučajevima kada Zavod nije uspio pribaviti podatke službenim putem, poziva se i osiguranik da pokuša pribaviti nedostajuće podatke.

Mjera: *Sve podatke o stažu i plaći, kao i sve ostale dokaze relevantne za okončanje postupka i donošenje rješenja preko Odjela matične evidencije, Zavod prikuplja po službenoj dužnosti, što će činiti i ubuduće.*

B. Ministarstvo zdravstva je tijekom 2001. godine postupalo po pritužbama zbog povreda prava iz zdravstvenog osiguranja i prava djelatnika u zdravstvenim ustanovama.

U pogledu dijela Izvješća kojim se ukazuje na pojedine pritužbe iz navedenog područja, Ministarstvo zdravstva se očituje:

Pod točkom 1. (str. 46) opisan je slučaj vezan za pritužbu Hrvatskog liječničkog sindikata i Hrvatskog liječničkog zbora, a kojom se upozorava na loše stanje u Općoj bolnici Knin.

Zdravstvena inspekcija Ministarstva zdravstva je u suradnji s povjerenikom HZZZO dana 16. prosinca 2001. godine obavila nadzor u navedenoj zdravstvenoj ustanovi. Tijekom nadzora utvrđeno je da je povod pritužbe bila peticija zdravstvenih djelatnika Opće bolnice Knin kojom se upozorava na stanje i način rada u toj zdravstvenoj ustanovi a kojima su ugroženi zdravlje i život bolesnika. Neposredno prije nadzora, sedam liječnika-supotpisnika pritužbe odustalo je od spomenute peticije. Prilikom nadzora utvrđeno je da je osnovni razlog podnošenja peticije bio kašnjenje plaća za mjesec listopad, što je bilo uzrokovano sudskom ovrhom nad dužnikom-Općom bolnicom Knin, dok su plaće zdravstveni djelatnici naknadno redovito dobivali. Tijekom nadzora nisu utvrđeni propusti u radu zdravstvenih djelatnika kojima bi bio ugrožen život i zdravlje bolesnika kod pružanja zdravstvene zaštite. Isto tako vezano uz dio pritužbe koji se odnosi na otežanu komunikaciju između dijela liječnika i ravnatelja, posebno potenciranog nedolaskom ravnatelja na sastanak stručnog kolegija, pri nadzoru je utvrđeno da je izostanak ravnatelja sa spomenutog sastanka bio opravdan (naime isti je prisustvovao sudskoj raspravi u vezi odštetnog zahtjeva pacijenta prema bolnici).

Mjera: *Ravnatelj Opće bolnice Knin preuzeo je obvezu u skladu s kojom će se u cilju bolje komunikacije i suradnje sa zdravstvenim djelatnicima, sastanci užeg kolegija održavati najmanje dva puta mjesečno, a sastanci Stručnog vijeća, uz koordinaciju predsjednika vijeća i ravnatelja, jednom mjesečno.*

Postupajući po zahtjevu pučkog pravobranitelja, Ministarstvo zdravstva je dopisom od 17. siječnja 2002. godine dostavilo očitovanje te u privitku uputilo i zaključno mišljenje Službe za vanjsku kontrolu i reviziju HZZZO u kojem je prikazana kadrovska struktura zaposlenika te u kojem je zaključeno da bolnica ima dovoljan broj zdravstvenih djelatnika (uključujući i doktore medicine određenih specijalnosti) za obavljanje rada u redovitom radnom vremenu, dok je zbog provođenja dežurstva i nedostatka doktora medicine određenih specijalnosti, do povratka specijalizanata koji se stručno usavršavaju za potrebe te zdravstvene ustanove, potrebno angažirati vanjske suradnike. Slijedom navedenog, a temeljem navoda pučkog pravobranitelja kako se Ministarstvo zdravstva nije očitovalo na tvrdnju o nedovoljnom broju medicinskog osoblja bolnice, što je po mišljenju istog najvažniji element pritužbe, Ministarstvo zdravstva drži da takva tvrdnja nema osnova. Glede upozorenja pučkog pravobranitelja upućenog Ministarstvu zdravstva prema kojem u skladu sa Europskom deklaracijom o unapređenju prava pacijenata, pritužitelji imaju pravo na temeljitu, pravednu, učinkovitu i brzu obradu pritužbe, Ministarstvo je mišljenja da je nejasno pozivanje pučkog pravobranitelja na spomenutu Deklaraciju jer se istom štite prava pacijenata, dok se u konkretnom slučaju radi o pritužbi zdravstvenih djelatnika.

Pod točkom 2. (strana 47) opisan je slučaj vezan uz status osiguranika iz zdravstvenog osiguranja, koji je, donošenjem rješenja Područnog ureda-HZZZO u Koprivnici o rješavanju zaduženja doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje osiguranika, pozitivno riješen.

Pod točkom 3. (strana 48) opisan je slučaj vezano uz pritužbu V.B. iz Zagreba na rad Ministarstva zdravstva koje je rješenjem od 28. ožujka 2001. godine utvrdilo prestanak obavljanja njegove privatne prakse u ordinaciji opće medicine u zakupu Doma zdravlja Dubrava u Zagrebu, jer je s danom 31. svibnja 2001. godine navršio 65 godina života i 20 godina staža osiguranja. Pritužitelj je upućen na sudski postupak.

Ministarstvo zdravstva drži da je navedeno rješenja pravilno doneseno, obzirom je s pritužiteljem doma zdravlja raskinut ugovor o zakupu jedinice zakupa, temeljem izričite odredbe članka 10. stavka 4. Pravilnika o uvjetima za davanje u zakup zdravstvenih ustanova primarne zdravstvene zaštite i lječilišta, kojom se propisuje da se ugovor o zakupu jedinice raskida kada zakupac navršši 65 godina

života i 20 godina staža osiguranja. Kako s raskidom ugovora o zakupu jedinice zakupa, zdravstvenom djelatniku prestaje pravo raspolaganja prostorom i medicinsko-tehničkom opremom u Domu zdravlja, isti više ne ispunjava uvjet za obavljanje privatne prakse propisan odredbom članka 127. stavka 1. točke 7. Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Slijedom navedenog proizlazi da je Ministarstvo zdravstva pravilno donijelo rješenje kojim se utvrđuje prestanak obavljanja privatne prakse pritužitelja. Ujedno se napominje da pritužitelju nije donošenjem spornog rješenja povrijeđeno pravo na rad jer on može u nekom drugom prostoru obavljati privatnu praksu, ali ne pod uvjetima propisanim naprijed citiranim Pravilnikom.

Mjera: *Nastaviti će se reforma zdravstva u svrhu povećane otvorenosti i djelatnosti sustava te zaštite prava bolesnika, ali uz istovremenu racionalizaciju troškova zdravstva i smanjenje broja nezaposlenih liječnika.*

Pokrenut će se akcije unaprjeđivanja i promocije zdravlja i koordinirati jedinice lokalne samouprave kako bi se djelatvorno iskoristila sredstva decentralizacije u svrhu poboljšanja efikasnosti zdravstvene zaštite.

Postupak davanja u zakup jedinica domova zdravlja nastaviti će se i dalje te će zdravstveni djelatnici, uz ispunjenje propisanih uvjeta, sukladno programima zakupa domova zdravlja, sklapati ugovore o zakupu jedinica u kojima rade.

U tijeku je i izrada Nacrta plana zdravstvene zaštite kojim će Vlada Republike Hrvatske odrediti mjerila za postavljanje mreže zdravstvene djelatnosti nakon čijeg se donošenja može očekivati otklanjanje velikog dijela pritužbi upućenih pučkom pravobranitelju, a vezano uz poteškoće u organizaciji, odnosno osnivanju zdravstvenih ustanova.

- C. *U odnosu na prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, organizacije zdravstva, socijalne skrbi, te iz područja rada i radnih odnosa (stranica 48.) pučki pravobranitelj traži od Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **iznalazjenje mogućnosti za izjednačenje koeficijenata složenosti poslova za liječnike specijaliste, liječnike opće prakse, magistre farmacije ili diplomirane inženjere medicinske biokemije, zaposlene u kaznenim tijelima s koeficijentima odgovarajućih radnih mjesta u javnom zdravstvu.***

Pod točkom 4. (strana 48) opisan je slučaj vezan za pritužbe zaposlenih u bolnici za osobe lišene slobode, a odnosi se na Nacrt prijedloga Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj službi. U Uredbi o izmjenama i dopunama Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj službi utvrđeni su drukčiji koeficijenti nego što se u pritužbi navodi, stoga nije bilo potrebno iznalaziti mogućnosti za izjednačavanje koeficijenata složenosti poslova. Osim toga, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave drži da potpuno izjednačenje s koeficijentima u javnoj službi nisu moguća jer bi se time poremetili odnosi unutar pojedinih službi u državnim tijelima.

- D. **Povećan broj pritužbi na službe socijalne skrbi** objašnjiv je obzirom na broj korisnika socijalne skrbi koji je u stalnom porastu, a što je prije svega uvjetovano gospodarskom situacijom odnosno nemogućnošću sve većeg broja osoba da svojim radom doprinesu uzdržavanju svoje obitelji.

1. Cenzus za stjecanje prava na neki od materijalnih prava u sustavu socijalne skrbi određen je visinom osnovice za socijalna davanja koju određuje Vlada RH. Osnovica tijekom 2001. godine Uredbom Vlade RH povećana je sa 350,00 na 400,00 kn od 1. ožujka 2001. godine. Međutim i ovako utvrđena osnovica često je osnovni problem i izaziva kod korisnika socijalne skrbi najveće

nezadovoljstvo i kritike, na što ne mogu utjecati službe socijalne skrbi. Sve veće siromaštvo u koje zapada veliki broj stanovništva ne može se riješiti samo kroz sustav socijalne pomoći.

Mjera: U planu je rada Ministarstva rada i socijalne skrbi izrada Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi.

2. Vezano za poslove obiteljsko-pravne zaštite, Ministarstvo rada i socijalne skrbi poduzelo je mjere za brže rješavanje neriješenih upravnih predmeta, prenesenih iz prethodnih godina, na način da je sa stručnjacima izvan Ministarstva dogovoreno rješavanje 1000 predmeta u četiri mjeseca 2002. godine.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi ne slaže se s navodom da se u fazi rastave braka nedovoljno radi s roditeljima i ne podučava ih se ponašanju kojim ne bi ugrožavali psihičko zdravlje djeteta. Naprotiv, stručni rad centra za socijalnu skrb u okviru postupka posredovanja, koji prethodi postupku rastave braka, usmjeren je u tom pravcu. Svrha postupka posredovanja je utvrditi uzroke koji su doveli do poremećenosti bračnih odnosa, te procijeniti mogućnost utjecaja na njih u smislu njihova rješavanja i iznalaženja uspješnijih načina bračne i obiteljske komunikacije. Ukoliko se utvrdi trajna poremećenost odnosa u braku bez izgleda da se postignu promjene u smislu održanja zajednice, svrha postupka posredovanja je pomoć bračnim drugovima da što bezbolnije prođu razvod, uz uvid u vlastita ograničenja i pogreške kako ih ne bi ponavljali u eventualnim novim zajednicama koje će zasnovati. U slučajevima kada se bračni drugovi nisu pomirili, jedna od najvažnijih svrha postupka posredovanja je dogovor bračnih drugova o tome s kim će živjeti njihovo dijete, o njegovu uzdržavanju, o njegovim susretima i druženju s roditeljima s kojim neće živjeti, te o ostalim sadržajima roditeljske skrbi. U radu s bračnim drugovima nastoji se odvojiti partnerske od roditeljskih odnosa. Međutim, upravo zbog nesprenosti bračnih drugova da se ti odnosi odvoje može doći do ugrožavanja prava djeteta, stoga centri za socijalnu skrb primjenjuju mjere obiteljsko-pravne zaštite prema roditeljima.

Mjere: U planu normativnih projekata Vlade Republike Hrvatske za 2002. godinu, pod zadacima Ministarstva rada i socijalne skrbi je i izrada Nacrta prijedloga obiteljskog zakona. U postupku je i izrada Nacionalne obiteljske politike.

■ **PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI, TE STRADALNIKA RATA**

U odnosu na prijašnje godine, prema Izvješću pučkog pravobranitelja, u 2001. godini povećao se apsolutno i relativno broj pritužbi u skupini u koju se svrstavaju pritužbe **hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata**

1. Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata se drži prozvanim glede sadržaja teksta pod točkom 2.4. Naime, čitanjem točke 2.4. Izvješća pučkog pravobranitelja može se zaključiti da se sve primjedbe odnose na Ministarstvo hrvatskih branitelja jer je u njihovoj nadležnosti upravo rješavanje prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. Međutim pod istom točkom su navedene i pritužbe iz čijih opisa se vidi da se ne odnose samo na Ministarstvo hrvatskih branitelja, primjerice prognanički status, ostvarivanje statusa hrvatskog branitelja, problem obnove, te je slijedom navedenog potrebno predmetne probleme razgraničiti po drugim točkama ili točku 2.4. preciznije definirati.

Ministarstvo hrvatskih branitelja drži da su primjedbe pučkog pravobranitelja neosnovane u dijelu kad ukazuje na nedopustivu praksu Ministarstva u smislu oglašivanja na upite i zahtjeve istog.

Naime, tijekom 2001. godine zaprimljeno je 27 upita/zahtjeva od pučkog pravobranitelja a odgovoreno je na 22.

Vezano za pojedine slučajeve iz Izvješća, Ministarstvo se očituje kako slijedi:

Pod točkom 2,3,4,5,11,12,13 i 14 opisani su slučajevi koji nisu u nadležnosti Ministarstva hrvatskih branitelja, već različitih tijela državne uprave, kao na primjer Ministarstva obrane ili Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Važno je napomenuti da su neki od, u Izvješću pučkog pravobranitelja navedenih, slučajeva riješeni od strane nadležnih tijela dok je rješavanje drugih u tijeku.

Pod točkom 1, 6. i 9. opisani su slučajevi o kojima je Ministarstvo u primjerenom roku obavijestilo pučkog pravobranitelja o postupanju.

Naime, Ministarstvo hrvatskih branitelja je prilikom rješavanja stambene problematike stradalnika Domovinskog rata, do 7. studenoga 2001. godine bila u obvezi primjene Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i Uredbe o mjerilima za stambeno zbrinjavanje HRVI Domovinskog rata i obitelji poginuloga, umrloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja. U skladu s navedenim zakonskim propisima, Ministarstvo je rješavalo stambena pitanja stradalnika Domovinskog rata prema važećim Listama prvenstva za dodjelu stanova i stambenih kredita, dinamici izgradnje stambenih objekata namijenjenih stambenom zbrinjavanju stradalnika Domovinskog rata i raspoloživim materijalnim sredstvima osiguranim u državnom proračunu. Razlozi nerješavanja stambenih pitanja obitelji poginuloga, zatočenoga i nestaloga hrvatskog branitelja, uz zakonske zapreke za ostvarivanje prava na dodjelu stana ili stambenog kredita, je i činjenica da na području (primjer Vukovarsko-srijemske županije) pojedinih županija, od osnutka Ministarstva hrvatskih branitelja, dinamika izgradnje stanova nije pratila potrebe te kategorije stradalnika za stambenim zbrinjavanjem. Na području Grada Gospića tijekom 2001. godine dodijeljeno je 28 stanova uz poštivanje važeće Liste prvenstva i položaja stradalnika Domovinskog rata na važećim Listama.

Pod točkom 8. opisan je predmet koji je sukladno zaključcima Stručne radne skupine, a koji su prihvaćeni i na Koordinaciji za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade RH, upućen na daljnji postupak u Direkciju Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Navedenim zaključcima utvrđeno je da će obračun i isplatu naknade plaće hrvatskih branitelja s naslova bolovanja zbog posljedica nastalih uslijed sudjelovanja u Domovinskom ratu provoditi HZZO temeljem prethodno provedenog postupka medicinskog vještačenja od strane liječničkih povjerenstava HZZO-a. Novčane naknade u cijelosti osigurava HZZO iz sredstava državnog proračuna.

Pod točkom 10. opisan je slučaj u kojem se između ostalog ističe kako se Ministarstvo hrvatskih branitelja ne pridržava odredbe članka 62. Zakona o upravnim sporovima, a glede izvršavanja presude Upravnog suda u kojoj kao i u nizu drugih, Upravni sud RH, u smislu propisanog roka u članku 75. Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, ima pravno shvaćanje da Ministarstvo treba cijeliti medicinsku dokumentaciju za psihoneurotske tegobe kod priznavanja statusa HRVI, temeljem bolesti i u slučajevima kad prva medicinska dokumentacija o istoj bolesti potječe izvan roka propisanog u članku 75. citiranog Zakona. Važno je istaknuti da se - *Upravni sud RH*, ocjenjujući po tužbama zakonitost rješenja Ministarstva hrvatskih branitelja u predmetima vezanim za priznavanje statusa temeljem bolesti PTSP, ne pridržava odredbe članka 75. navedenog Zakona, kao ni presude Vrhovnog suda RH (broj:Uzz-8/1997-2) koji je presudio rješavajući o zahtjevu za zaštitu zakonitosti državnog odvjetnika Republike Hrvatske, broj: UT-29/97 protiv presude Upravnog suda RH od 6. ožujka 1997. godine, broj: US-6171/1996 u kojoj je Vrhovni sud RH

između ostalog istakao da je i "odredbom članka 75. citiranog Zakona izričito propisano da se okolnost kako se bolest i njezino pogoršanje pojavilo pod okolnostima iz članka 5. stavak 1. točka 1. Zakona može utvrđivati samo na temelju dokumentacije koja potječe iz vremena propisanog u toj odredbi".

Iz gore navedenog razloga Vrhovni sud RH je preinačio presudu Upravnog suda RH (broj:US-6171/1996). Nakon donošenja predmetne presude, Upravni sud RH se nije pridržavao navedenog stava Vrhovnog suda RH do danas.

Mjera 1. *Novi Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (Narodne novine broj 94/01) za bolest PTSP-a propisao je rok sukladno izrečenim stavovima u presudama Upravnog suda RH i najnovijim dostignućima medicinske znanosti, tako da je za očekivati da ono što je najviše stvaralo probleme u praksi, u smislu pritužbi hrvatskih branitelja na rok vezano za prvu medicinsku dokumentaciju kojom se dokazuje postojanje PTSP-a, više neće biti sporno.*

Mjera 2. *Ministarstvo hrvatskih branitelja je obavilo detaljnu i temeljitu analizu primjedbi iz izvješća pučkog pravobranitelja, te u duhu svojih stajališta, a u okviru politike Vlade RH kao i ovlaštenja sukladno pravilima struke, poduzelo je sve da se spriječe uočeni propusti ili previdi u postupcima po pojedinačnim zahtjevima ove osjetljive populacije.*

2. Vezano za konstataciju pučkog pravobranitelja da je Ministarstvo obrane, u slučaju pod brojem 5. (str.63) a glede priznavanja statusa hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, postupalo formalno, bez provedbe postupka utvrđivanja činjeničnog i materijalnog stanja slučaja, Ministarstvo obrane je mišljenja da za takvu tvrdnju nema osnova. Naime, uvidom u službenu evidenciju sudionika Domovinskog rata u nadležnim ustrojbenim cjelinama MORH-a utvrđeno je da N.Š. nije bio angažiran niti kao suradnik, pričuvnik ili djelatna vojna osoba, te mu je odgovoreno dopisom od 12. kolovoza 2000. godine (na koji se pučki pravobranitelj poziva) kako nema osnova za priznavanje statusa. Ujedno je upućen na podnošenje zahtjeva Uredu za obranu po mjestu prebivališta radi rješavanja zahtjeva u upravnom postupku i donošenja rješenja o toj činjenici. Imenovani nije postupio u skladu s rečenim već se obratio pučkom pravobranitelju koji je zatražio očitovanje dopisom od 10. siječnja 2002. godine. Uprava za obranu je pokušala dostaviti rješenje stranci 27. ožujka 2002. godine, koje stranka nije podigla, stoga je rješenje stavljeno na oglasnu ploču Uprave za obranu. Iz naprijed navedenog razvidno je da je zahtjev pučkog pravobranitelja od 10. siječnja 2002. godine, kao i zahtjev stranke, riješen na zakonom propisan način i u roku.

■ STATUSNA PRAVA: DRŽAVLJANSTVO, KRETANJE I BORAČKA STRANACA, IZVODI IZ DRŽAVNIH MATICA

Pučki pravobranitelj je tijekom prošle godine zaprimio znatno manji broj pritužbi glede uređenja statusnih pitanja (stjecanje hrvatskog državljanstva, statusa trajno nastanjenog stranca ili odobrenja produženog boravka strancu), a apostrofirane su poteškoće koje u ostvarivanju statusnih prava imaju Romi i etnički Albanci (podrijetlom s Kosova).

Ministarstvo unutarnjih poslova ističe da su, kada se radi o zahtjevima za stjecanje hrvatskog državljanstva *pripadnika romske nacionalne manjine*, najčešće prisutni problemi njihovog nereguliranog statusa u smislu odredaba Zakona o kretanju i boravku stranaca, što predstavlja zapreke za stjecanje hrvatskog državljanstva sukladno odredbi članka 8. stavak 1. točka 3. Zakona o hrvatskom državljanstvu. Naime, velik broj pripadnika romske nacionalne manjine nema prijavljen

boravak u Republici Hrvatskoj ili im je status trajno nastanjenog stranca, stečen sukladno odredbi članka 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca, prestao zbog izbjivanja iz Republike Hrvatske duže od godinu dana, a da o tome nisu izvijestili nadležno tijelo. Stoga je doneseno rješenje o prestanku trajnog nastanjenja ovih osoba. Najčešće se radi o kategoriji osoba koje nisu rođene u Republici Hrvatskoj te već niz godina borave u inozemstvu, uglavnom u Republici Italiji, te u Republici Hrvatskoj nemaju reguliran boravak. Iz navedenih razloga prijedlozi stranaka za obnovu postupka u predmetima prestanka trajnog nastanjenja ovih osoba uglavnom se odbijaju, stoga te osobe ne ispunjavaju zakonske pretpostavke prijavljenog boravka u Republici hrvatskoj u neprekidnom trajanju od 5 godina do podnošenja zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva.

Nadalje, prema odredbi članka 10. Zakona o hrvatskom državljanstvu, hrvatsko državljanstvo može steći stranac kojem je odobreno trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj a koji je u braku s hrvatskim državljaninom. Navedena odredba ne može se primjenjivati za stjecanje hrvatskog državljanstva onim pripadnicima romske nacionalne manjine koji nisu sklopili bračnu zajednicu, već žive u izvanbračnoj zajednici iako su u njoj u pravilu stekli više djece. Valja napomenuti da djeca ovih osoba mogu regulirati državljanski status po roditelju hrvatskom državljaninu, koji je hrvatsko državljanstvo stekao prirođenjem, pod pretpostavkom da žive u Republici Hrvatskoj. Ukoliko je drugi roditelj bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva, dijete može steći hrvatsko državljanstvo i ukoliko živi u inozemstvu. Ovim problemima valja dodati situacije kada se zahtjevi za stjecanje hrvatskog državljanstva pripadnika romske nacionalne manjine odbijaju zbog neriješenog pitanja očinstva, u slučajevima kada se radi o zahtjevu za stjecanje hrvatskog državljanstva po načelu podrijetla (krvne veze) i načelu prebivališta (*ius domicili*) temeljem hrvatskog državljanstva navodnog oca.

Stoga Ministarstvo unutarnjih poslova svakodnevno komunicira sa predstavnicima romskih udruga u cilju pružanja odgovarajuće pravne pomoći pripadnicima romske nacionalne manjine.

Kada su u pitanju zahtjevi za stjecanje hrvatskog državljanstva *etničkih Albanaca (podrijetlom sa Kosova)*, Ministarstvo unutarnjih poslova drži da najveći problem, kako je to i konstatirano u predmetnom Izvješću, strankama predstavlja pribavljanje otpusta iz državljanstva Savezne Republike Jugoslavije. Želi se naglasiti da je u kontaktu sa predstavnicima Unije zajednice Albanaca u Republici Hrvatskoj utvrđeno da velik broj njihovih članova uopće ne želi podnositi zahtjeve za otpust iz državljanstva SRJ niti u svezi s tim plaćati odgovarajuću upravnu pristojbu. Bez obzira na notornu činjenicu njihova državljanskog statusa, oni to odbijaju prihvatiti i žele steći hrvatsko državljanstvo primjenom odredbe članka 8. stavak 3. Zakona o hrvatskom državljanstvu. Međutim, primjena navedene zakonske odredbe obuhvaća pravne situacije u kojim strana država ne dopušta otpust ili za isti postavlja pretpostavke kojima se ne može udovoljiti. Iz navedenih razloga, Ministarstvo unutarnjih poslova je mišljenja da bi primjena navedene zakonske odredbe bilo umjesna kada bi se zahtjev za otpust iz državljanstva SRJ odbio, primjerice zbog toga što osoba nije regulirala vojnu obvezu. Slučajevi odbijanja ili nemogućnosti plaćanja upravne pristojbe za rješenja o otpustu iz stranog državljanstva ne mogu se podvesti pod tu zakonsku odredbu.

U tom smislu odlučeno je i u slučaju opisanom pod točkom 1. (strana 70) Izvješća u predmetu S.B., dok je supružniku izdano jamstvo o primitku u hrvatsko državljanstvo sa rokom važenja od dvije godine od dana konačnosti rješenja, sukladno odredbi članka 8a. Stavak 2. Zakona o hrvatskom državljanstvu.

U svezi s primjedbom konstatiranom u Izvješću da Ministarstvo unutarnjih poslova nije nikada, a niti u navedenom slučaju S. i F. utvrdilo sadržaj stranog zakona pa da stoga nema ni zakonskog temelja za valjano donošenje odluke i obrazloženja koje će biti podobno za razmatranje, Ministarstvo unutarnjih poslova ističe da je upoznato sa sadržajem Zakona o jugoslavenskom državljanstvu (Službeni list broj 33/96), te je putem Ministarstva vanjskih poslova zatražilo

pribavljanje rješenja o otpustu iz državljanstva SR Jugoslavije.

Sukladno navedenom Zakonu prestanak državljanstva otpustom, reguliran je odredbom članka 19. stavak 1. prema kojoj jugoslavenskom državljaninu prestaje jugoslavensko državljanstvo otpustom ako podnese zahtjev za otpust, i ako ispunjava slijedeće uvjete: da je navršio 18 godina života, da nema smetnji glede vojne obveze, da je podmirio poreze i druge zakonske obveze, da je regulirao imovinsko pravne obveze iz bračnog odnosa i odnosa roditelja i djece prema osobama koje žive u Jugoslaviji, da se protiv njega u Jugoslaviji ne vodi kazneni postupak zbog kaznenog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, a ako je u Jugoslaviji osuđen na kaznu zatvora – da je tu kaznu izdržao, da ima strano državljanstvo ili dokaz da će biti primljen u strano državljanstvo. Člankom 20. istog Zakona utvrđeno je da se otpust iz jugoslavenskog državljanstva neće odobriti: ako je to neophodno iz razloga sigurnosti ili obrane zemlje, iz razloga uzajamnosti ili ako to zahtijevaju ekonomski ili drugi interesi Jugoslavije; vojnim obveznicima, ako savezno tijelo nadležno za poslove obrane u postupku utvrdi da glede vojne obveze ima smetnji za otpust.

U svezi s primjedbom u Izvješću koja se odnosi na priznavanje isprava izdanih od strane Privremene administracije misije UN-a na Kosovu (UNMIK), Ministarstvo unutarnjih poslova napominje da je priznavanje ovih isprava u nadležnosti Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, te da je navedeno Ministarstvo nakon pribavljanja specimena isprava o rođenju, sklapanju braka, smrti, bračnom stanju i životu, koje se izdaju od strane Privremene administracije Misije UN-a na Kosovu dana 26. ožujka 2002. godine (klasa:223-01700-01/56, urbroj.514-09-04/1-02-6) dalo mišljenje o priznavanju i načinu korištenja navedenih isprava.

■ *U poglavlju Izvješća pod naslovom Zaključno razmatranje i prijedlozi (pod točkom 8.) pučki pravobranitelj navodi kako se Romi i dalje diskriminiraju u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, osobito na području Varaždinske i Međimurske županije, a da se "državna tijela, vladina tijela, te Ministarstvo prosvjete i športa obranaški postavljaju, ne odgovaraju na upite i zahtjeve pučkog pravobranitelja, pronalaze kojekakve izlike za zadržavanje postojećeg, neprihvatljivog stanja".*

1. Ministarstvo prosvjete i športa drži da takva ocjena pučkog pravobranitelja nije točna jer je o problemima odgoja i obrazovanja Roma, Ured pučkog pravobranitelja u više navrata obavještavan, a odgovarajuće informacije dostavljene su i drugim nadležnim tijelima. Osim toga, navedena ocjena ne korespondira s opisom slučajeva u prethodnom dijelu Izvješća. Naime tijekom 2001. godine, u dva navrata iz Ureda pučkog pravobranitelja su došli zahtjevi da se Ministarstvo prosvjete i športa očituje o navedenim pojavama kao i da se dostave svi podaci o razrednim odjelima u navedenim županijama, na što je Ministarstvo dostavilo sve zatražene materijale kao i održalo dva sastanka o tim problemima sa zamjenicom pučkog pravobranitelja te je izvijestilo o sustavnom radu i rješavanju problema. Stoga tvrdnja pučkog pravobranitelja iz Izvješća da Ministarstvo prosvjete i športa "ne odgovara na upite i zahtjeve pučkog pravobranitelja", nije opravdana.

Za sve navedene situacije koje su u nadležnosti Ministarstva, poduzete su sve potrebne mjere u cilju iznalaženja najboljih rješenja u obje županije, na način:

Mjera: U Varaždinskoj županiji u OŠ "Strmec" od nove školske godine uvest će se u nastavu predstavnik romske populacije kao pomagač u nastavi za prvi i drugi razred, a za učenike koji imaju poteškoća u učenju drugih predmeta s naglaskom na hrvatski jezik i matematiku, organizirat će se dopunska nastava od dva sata tjedno, što nije nova praksa u školama gdje ima učenika romske populacije.

U istoj školi već drugu godinu organizira se i rad s djecom koja se tek trebaju uključiti u odgojno-obrazovni sustav RH. Svaki od posebnih programa, Ministarstvo prosvjete i športa pomaže dodatnim financijskim sredstvima.

U Međimurskoj županiji najbolja je zastupljenost učenika romske populacije i u osnovnim i u srednjim školama. Ministarstvo prosvjete i športa odriče bilo kakvu pojavu namjerne segregacije ili diskriminacije u školama ove i drugih županija. Ako ima pojedinačnih slučajeva, Ministarstvu to nije poznato, jer niti jedna konkretna pritužba nije upućena Ministarstvu. Ministarstvo posebnu pozornost posvećuje upisima romske djece, te niti u jednom slučaju ne odobrava i ne daje suglasnost za formiranje posebnih odjela s osnova pripadnosti romskoj manjini. Posebna odjeljenja formiraju se u onim školama i sredinama gdje su djeca za upis u prve razrede gotovo 100% pripadnici romske manjine.

U Međimurskoj županiji, Ministarstvo prosvjete i športa prati uspostave nastave tzv. Privremenog programa za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav RH, koji se organizira u osnovnim školama, vrtićima i romskim udrugama.

Potrebno je napomenuti da za ove posebne programe svi moraju imati verificirani program od strane Ministarstva, kao i stručni pedagoški kadar za izvođenje programa i pomagača romske narodnosti koji bi trebao dobro vladati hrvatskim i romskim jezikom te imati najmanje srednju stručnu spremu. Ministarstvo za ovakav oblik rada izdvaja godišnje znatna sredstva, a pomaže i sufinancira samo one koji ispunjavaju navedene uvjete. Poznato je da se ovakvo pripremanje organizira i uz pomoć drugih ustanova, stranih donatora i nevladinih udruga nad čijim radom Ministarstvo prosvjete i športa nema ovlasti.

Mjera: *Ministarstvo prosvjete i športa imat će, među prioritarnim zadaćama, odgoj za ljudska prava i demokratsko građanstvo u osnovnim i srednjim školama.*

2. U dijelu Izvješća pučkog pravobranitelja pod nazivom Zaključno razmatranje i prijedlozi (točke 1, 2. i 8.), pučki pravobranitelj upozorava na probleme u svezi zaštite ljudskih prava koji se navode i u Izvješću Europske komisije, a odnosi se na diskriminaciju Roma. Naime, izvješće Europske komisije o procesu stabilizacije i pridruživanja za Republiku Hrvatsku (COM/2002/163) između ostalog, u prvom svom dijelu koji se odnosi na političke uvjete navodi: "osiguravanje potpunog poštivanja ljudskih prava, posebice prava manjina; trebalo bi poduzeti sve moguće napore kako bi se bez odgađanja usvojio Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina; potrebno je poduzeti korake kako bi se uklonila *de facto* diskriminacija nekih manjinskih skupina, posebice Srba; *utvrđivanje strategije za zaštitu i integraciju Roma*".

Polazeći od navedenih preporuka, Ministarstvo za europske integracije izradilo je prijedlog dopune Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica, novim mjerama. Tako se predlaže da Ministarstvo pravosuđa izradi nacrt strategije reforme pravosuđa odnosno nacrt strategije za zaštitu i integraciju Roma.

Mjera 1. *Prihvatanjem predloženih mjera i dopunom Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između RH i Europskih zajednica i njihovih država članica, Vlada RH uvažit će iznesena razmatranja i prijedloge pučkog pravobranitelja, a ostvarivanjem tih mjera započet će sustavno rješavanje uočenih problema u svezi zaštite i unapređivanja ljudskih prava.*

Mjera 2. *Intenzivirati rad na izradi Nacionalnog programa za Rome koji će donijeti mjere za poboljšanje stanja romske populacije. Rad na izradi Nacionalnog programa koordinira Ured za nacionalne manjine.*

Mjera 3. Osnovati stručnu komisiju sastavljenu od pedagoga, prosvjetnih djelatnika i istaknutih Roma koji djeluju pri Vijeću Europe a spremni su sudjelovati u radu takve komisije, kako bi se moglo ispitati stvarno stanje u školama spomenutih županija, te predložiti odgovarajuće mjere. Osnivanje komisije je nužno obzirom su već pokrenuti sudski postupci, a o segregaciji romske djece u hrvatskim školama govori se i u međunarodnim institucijama.

▣ **URBANIZAM, GRADITELJSTVO I ZAŠTITA OKOLIŠA**

Primjedba pučkog pravobranitelja a vezano za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu okoliša, slučaj pod brojem 5. i 6. Izvješća, ne ilustrira dobro rad Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Pod točkom 6. (strana 77) za opisani slučaj, pučki pravobranitelj drži da je građevna inspekcija ovlaštena na licu mjesta i odmah zatvoriti pekarnicu odnosno zabraniti rad u istoj, kada utvrdi da je pekarnica adaptirana /rekonstruirana bez građevne dozvole, što je prema mišljenju Ministarstva zaštite okoliša pogrešno tumačenje. U takvom slučaju prema odredbi članka 92. stavka 1. podstavka 1. Zakona o gradnji, građevni inspektor ima pravo i dužnost narediti da se dio građevine koji je izgrađen bez građevne dozvole ukloni i da se uspostavi prijašnje stanje. Odredba članka 90. stavka 4. istog Zakona, a na koju se poziva pučki pravobranitelj, odnosi se na pravo i dužnost građevnog inspektora da u slučajevima iz stavka 1. podstavka 2., 4., 5. i 6. istog članka, zatvori gradilište posebnom oznakom, a o kojim slučajevima se u predmetnoj stvari nije radilo, niti je inspektor u toj stvari zatekao gradilište.

▣ **OSOBNÁ NESIGURNOST**

Broj pritužbi građana na rad policije te osobnu nesigurnost, znatno je manji nego prošle godine što ukazuje na poboljšanje razine osobne sigurnosti građana u Republici Hrvatskoj.

Unatoč povoljne ocjene o stanju osobne sigurnosti u Republici Hrvatskoj, Izvješće konstatira kako "olako davanje podataka iz povjerljivih službenih ili poluslužbenih dokumenata, osobito obavještajne naravi, tisku koji senzacionalistički prikazuje odnose, događaje i navodno sudjelovanje nekih pojedinaca u tim događajima, može ozbiljno ugroziti ne samo čast i dostojanstvo pojedine osobe, već i njezinu osobnu sigurnost" uz napomenu da "prijestupe službenih osoba u rukovanju tim podacima valja vrlo ozbiljno istražiti i strogo prosuđivati što za sada nije slučaj".

Navedenu konstataciju pučki pravobranitelj ilustrira slučajem pod brojem 1. (strana 80) u kojem postoji razumna sumnja da je građaninu nemarnim ili čak zlonamjernim postupanjem MUP-a, na osobito težak način (izdavanjem odnosno publiciranjem u javnosti dijelova tzv. Plave knjige o počiniteljima teških kaznenih djela) povrijeđeno temeljno ljudsko pravo da ga se smatra nedužnim dok se pravomoćnom i konačnom sudskom odlukom drukčije ne utvrdi.

Glede navedenog, treba podsjetiti da je tzv. Plava knjiga u cijelosti dokument operativne naravi, nastao kao rezultat analize stanja ugroženosti zaštićenih društvenih vrijednosti od djelovanja organiziranog kriminaliteta, a predstavlja prosudbu o mogućim nositeljima takvog kriminaliteta. Vrijednost naznačenog dokumenta u formalno-pravnom smislu je irelevantna, obzirom da niti na koji način ne prejudicira krivnju, odnosno moguću kaznenu odgovornost određene osobe, već služi isključivo usmjeravanju službe u traženju materijalne istine pri otkrivanju kaznenih djela i njihovih počinitelja. Legalnost prikupljanja podataka koji čine sadržaj sporne Plave knjige nije upitna. Nije potrebno posebno naglašavati da je naznačeni dokument bio označen propisanom oznakom (vrstom i stupnjem) tajnosti te nije smio biti javno publiciran. Međutim, za sada neidentificirana osoba

(službena osoba MUP-a) neovlašteno je drugim osobama učinila dostupnim sadržaj Plave knjige, čime je počinila kazneno djelo odavanja tajne, pa je protiv NN-počinitelja podnijeto posebno izvješće nadležnom županijskom državnom odvjetništvu.

Ministarstvo unutarnjih poslova je mišljenja da ne stoji tvrdnja o nemarnom ili zlonamjernom postupanju Ministarstva, kao niti teza da se protupravna ponašanja službenih osoba u rukovanju štićenim podacima "ozbiljno ne istražuju i strogo prosuđuju".

Ministarstvo nadalje napominje da je cjelovito izvješće o slučaju tzv. Plave knjige dostavljeno pučkom pravobranitelju, dopisom od 17. travnja 2002. godine (broj: 511-01-01-VT-111).

III. OPĆE MJERE TIJELA DRŽAVNE UPRAVE ZA POBOLJŠANJE SURADNJE S UREDOM PUČKOG PRAVOBRANITELJA

✚ *Tijela državne uprave i pravne osobe s javnim ovlastima omogućavat će pučkom pravobranitelju dostupnost informacijama i dokumentaciji te pružiti svaku drugu pomoć koju od njih zatraži pučki pravobranitelj, u skladu s Zakonom o pučkom pravobranitelju;*

✚ *Djelatnici u tijelima državne uprave i tijelima s javnim ovlastima dužni su surađivati s pučkim pravobraniteljem i na njegov zahtjev podnositi izvješća i odgovarati na upite, u skladu s Zakonom o pučkom pravobranitelju;*

✚ *Tijela državne uprave i tijela s javnim ovlastima dužni su poštovati rokove, sve upute i upozorenja pučkog pravobranitelja;*

✚ *Državni službenici moraju se rukovoditi stručnošću i kvalitetom rada, poštivati proceduru i pridržavati se rokova, sukladno Zakonu o opće upravnom postupku. U protivnom, mogućnost izricanja stegovne mjere, odnosno kazne od strane čelnika tijela državne uprave sukladno pravilima Zakona o državnim službenicima i namještenicima;*

✚ *Vlada Republike Hrvatske naglašava važnost međusobne informiranosti i konzultacije svih tijela državne uprave i tijela s javnim ovlastima;*

IV. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA KOJE JE HRVATSKI SABOR donio prigodom rasprave o Izvješću pučkog pravobranitelja za 2000. godinu

✚ *Točkom 2. Zaključka Hrvatskog sabora sa sjednice održane dana 27. lipnja 2001. godine, Vlada Republike Hrvatske je zadužena za upućivanje u saborsku proceduru Zakona o potvrđivanju ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije kako bi građani mogli ostvarivati svoja socijalna i zdravstvena prava.*

Slijedom navedenog uslijedile su pripreme za potpisivanje Ugovora između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije o socijalnom osiguranju što je i učinjeno dana 15. rujna 1997. godine, a Hrvatski sabor je na sjednici dana 29. studenog 2001. godine donio Zakon o potvrđivanju Ugovora između RH i SR Jugoslavije koji je objavljen u Narodnim novinama – međunarodni ugovori broj 14/01. Međutim Ugovor do danas nije stupio na snagu jer prema članku 41. Ugovora, isti stupa na snagu

nakon isteka mjeseca u kojem su razmijenjene ratifikacijske isprave. Prije stupanja na snagu Ugovora, potrebno je donijeti sve provedbene akte kojima se utvrđuje način primjene Ugovora, kao i administrativne mjere za provedbu Ugovora. Provedbeni akti kao i dvojezične tiskanice za provedbu Ugovora moraju biti doneseni prije stupanja na snagu Ugovora, kako bi nakon stupanja na snagu Ugovora bilo sve pripremljeno za nesmetanu primjenu istoga.

Na poziv Ministarstva rada i socijalne skrbi u razdoblju od 24. do 26. travnja 2002. godine u Zagrebu su održani hrvatsko-jugoslavenski pregovori o Nacrtu općeg administrativnog sporazuma o provedbi Ugovora, te je parafiran tekst *Općeg administrativnog sporazuma*.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje dostavio je Ministarstvu rada i socijalne skrbi dana 13. svibnja 2002. godine, izvješće i parafirani tekst Općeg administrativnog sporazuma o provedbi Ugovora, radi upućivanja Vladi RH za njegovo prihvaćanje i radi zaduživanja Ministarstva vanjskih poslova da dogovori potpisivanje Općeg administrativnog sporazuma.

Za vrijeme hrvatsko-jugoslavenskih pregovora, izaslanstva su se dogovorila da će Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje pripremiti Nacrt administrativnog sporazuma tijela za vezu za provedbu Ugovora i Općeg administrativnog sporazuma u području mirovinskog osiguranja, a Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje Nacrt administrativnog sporazuma u području zdravstvenog osiguranja. Hrvatska je strana pripremila nacrt tiskanica u vezi s provedbom mirovinskog osiguranja, te je na pregovorima dogovoreno da Savezni zavod za socijalno osiguranje iz Beograda što prije pošalje pisane prijedloge i primjedbe na nacrt tiskanica.

Radi utvrđivanja konačnih tekstova administrativnih sporazuma tijela za vezu i tiskanica za provedbu Ugovora, izaslanstva su se dogovorila da se tijekom lipnja 2002. godine u Beogradu održe razgovori, te se očekuje da će na tim razgovorima biti parafiran ili potpisan konačni tekst Administrativnog sporazuma tijela za vezu za provedbu Ugovora, kao i konačni tekst dvojezičnih tiskanica za provedbu Ugovora.

Opći administrativni sporazum o provedbi Ugovora i Administrativni sporazum tijela za vezu o provedbi Ugovora, nakon potpisivanja, stupaju na snagu istodobno s Ugovorom. Očekuje se da će provedbeni akti za primjenu Ugovora biti potpisani u roku od tri mjeseca, te bi nakon toga mogla uslijediti razmjena ratifikacijskih isprava.

☒ *Točkom 3. Zaključka Hrvatskog sabora sa sjednice održane dana 27. lipnja 2001. godine, preporučeno je Vladi RH da, u cilju što brže i potpunije zaštite djece, ubrza postupak predlaganja **Zakona o pravobranitelju za djecu**, sukladno točki 5. Zaključka Zastupničkog doma Hrvatskog državnog sabora od 20. travnja 2000. godine (kojom se preporučuje Vladi RH da u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Preporukom Parlamentarne skupštine Vijeća Europe pripremi zakonske i financijske pretpostavke za uspostavu institucije pravobranitelja za djecu u 2001. godini).*

Nacrt prijedloga Zakona o pravobranitelju za djecu je u fazi pripreme za upućivanje u zakonodavnu proceduru.

☒ *Točkom 4. Zaključka Hrvatskog sabora sa sjednice održane dana 27. lipnja 2001. godine, na zahtjev pučkog pravobranitelja, preporučuje se Vladi RH obvezati sva tijela državne uprave i tijela sa javnim ovlastima da dostave svoja očitovanja, podatke i akte (a posebno se to odnosi na ministarstva koja se i dalje oglašuju na zahtjeve pučkog pravobranitelja) pučkom pravobranitelju.*

Vlada Republike Hrvatske je dopisom od 16. srpnja 2001. godine (klasa. 713-01701-03/01, urbroj: 5030109-01-3) dostavila pučkom pravobranitelju na znanje očitovanja tijela državne uprave.

V. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA KOJE JE HRVATSKI DRŽAVNI SABOR donio prigodom rasprave o Izvješću pučkog pravobranitelja za 1999. godinu

Vlada Republike Hrvatske je dopisom od 20. travnja 2000. godine (klasa: 713-01700-03/01, urbroj: 5030109-00-3) dostavila predsjedniku Zastupničkog doma Hrvatskog državnog sabora - mišljenje na Izvješće o radu pučkog pravobranitelja za 1999. godinu.

Vlada RH je također zatražila od nadležnih ministarstava da svoja očitovanja na predmetno Izvješće dostave izravno pučkom pravobranitelju.

✚ *Točkom 2. Zaključka Hrvatskog državnog sabora na sjednici dana 20 travnja 2000. godine obvezana je Vlada Republike Hrvatske da, na temelju Izvješća pučkog pravobranitelja i rasprave na Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav, **predloži** Zastupničkom domu Hrvatskog državnog sabora, **popis zakona čije izmjene i dopune treba donijeti do kraja 2000. godine odnosno do kraja travnja 2001. godine, posebice zakona kojima se uređuje zaštita sloboda i prava čovjeka i građanina.***

Naime, pučki pravobranitelj je u svom Izvješću o radu u 1999. godini, predložio da Vlada Republike Hrvatske pripremi izmjene i dopune slijedećih zakona:

- **Zakon o parničnom postupku** (Narodne novine broj 53/91, 91/92 i 112/99) kojim će se spriječiti odugovlačenje postupka zlorabama procesnih instituta od parničnih stranaka i propisati djelotvorna sredstva protiv neopravdanih odugovlačenja od strane sudaca.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave pripremi je Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku. Predloženim izmjenama i dopunama povećava se učinkovitost postupka, onemogućava zlouporaba prava u postupku i povećava procesna disciplina.

Sukladno Poslovniku Vlade Republike Hrvatske, Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, bit će upućen na mišljenje nadležnim tijelima državne uprave, tijekom mjeseca srpnja 2002. godine.

- **Zakon o sudovima** (Narodne novine broj 3/94, 100/96, 115/97 i 131/97) kojim će se preciznije urediti stegovna odgovornost sudaca zbog nekvalitetnog i neažurnog rada te propisati minimalni uvjeti za imenovanje sudaca, određivanjem minimalnog, potrebnog prethodnog, radnog iskustva u sudovima, od najmanje sedam godina nakon položenog pravosudnog ispita, za suca općinskog suda, spriječilo bi se da, neiskusne i nedovoljno zrele osobe budu suci te da zbog nedovoljnog znanja i životnog neiskustva ne postižu očekivane radne rezultate.

Hrvatski sabor donio je izmjene i dopune Zakona o sudovima (Narodne novine broj 129/00) koje su se prvenstveno odnosile na imenovanje predsjednika sudova, određivanje minimalno potrebnog radnog iskustva u sudovima nakon položenog pravosudnog ispita koje je potrebno za imenovanje suca, ocjenjivanje sudaca.

Pitanja u svezi stegovne odgovornosti sudaca regulirana su izmjenama i dopunama Zakona o Državnom sudbenom vijeću (Narodne novine broj 129/00).

- **Izmjena članka 2. Zakona o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom** (Narodne novine broj 101/98) na način da se provedbenim propisom a ne Programom, uredi vraćanje zapsjednute imovine zakonitim vlasnicima i jasno

definira krug osoba kojima se osigurava alternativni smještaj, rok u kojem se vlasnika mora uvesti u posjed njegove imovine, kao i naknada vlasniku za korištenje njegove imovine od trenutka podnošenja zahtjeva za povrat

*- **Dopuna odredbe članka 8. stavka 3. Zakona o područjima od posebne državne skrbi** (Narodne novine broj 44/96) na način da se izrijekom navede da se naseljenicima daje na korištenje nekretnina u vlasništvu RH ili jedinice lokalne samouprave, te **dopunu stavka 5. članka 8. navedenog Zakona** u kojem će se izrijekom odrediti da se ne odnosi na one naseljenike koji su dobili na privremeno korištenje nekretninu u vlasništvu druge osobe.*

Vežano za predmetnu problematiku, Hrvatski sabor donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima posebne državne skrbi (Narodne novine broj 73/00) a odredbama članka 13. i 14. navedenog Zakona, utvrđen je prekluzivni rok (šest mjeseci) u kojem se imovina mora vratiti vlasniku u posjed ili sklopiti ugovor o najmu, računajući od podnošenja vlasnikovog zahtjeva, a za ranije podnesene zahtjeve, računajući od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

*- **Stavljanje izvan snage Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima** (Narodne novine broj 7/96) i **Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima** (Narodne novine broj 112/99) ili **donošenje posebnih propisa iz Zakona o obveznim odnosima** kojima će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu tijekom Domovinskog rata koju su počinile hrvatske oružane i redarstvene snage.*

U pripremi su propisi kojima će se urediti odgovornost Republike Hrvatske za štetu nastalu uslijed terorističkih akata, te odgovornost za štetu koju su uzrokovali pripadnici oružanih snaga i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s obavljanjem te službe tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. godine do 30. lipnja 1996. godine; kao i odgovornost za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ.

*- **Zakon o pravima hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji**, kako bi se oboljelima od PTSD-a omogućilo utvrđivanje statusa ratnog invalida u primjerenom roku, a članovima obitelji, u slučaju suicida oboljelog od PTS-a, osigurala prava koja imaju članovi obitelji poginulog branitelja.*

Navedena pitanja regulirana su odredbama novog Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (Narodne novine broj 94/01).

*- **Preispitivanje diskriminatorne posljedice odredbe članka 65. stavka 3. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine** u odnosu na stanovnike Podunavlja i drugih oslobođenih područja 1995. godine.*

Odlukom i rješenjem Ustavnog suda RH (klasa:U-I-673/96 od 21. travnja 1999. godine) ukinute su djelomično ili u cijelosti odredbe članka 9. stavka 1., članka 11. stavka 1. i 2., članka 29. stavka 1. i članka 65. stavka 3. i 4. Zakona o naknadi, s tim da navedene zakonske odredbe prestaju važiti stupanjem na snagu zakona kojim će Hrvatski sabor donijeti nove odredbe umjesto ukinutih, a najkasnije istekom roka od jedne godine od dana objave ove odluke i rješenja u Narodnim novinama od 23. travnja 1999. godine. Krajnji rok za donošenje novih odredbi Zakona o naknadi bio je 23. travnja 2000. godine. Međutim, u dosadašnjoj praktičnoj primjeni navedenog Zakona uočeno je i niz nedorečenosti (pravnih praznina) koje proizlaze iz samoga Zakona u cijelosti.

Kako se ovim Zakonom uređuje najsloženija materija iz imovinsko-pravne oblasti, Ustavni sud RH

je, uvažavajući svu ozbiljnost situacije i potrebu dulje stručne rasprave, već četiri puta produljio rok do kojeg je trebalo donijeti odgovarajuće izmjene i dopune Zakona o naknadi. Zaključno, predmetni Zakon je u saborskoj proceduri.

■ *Točkom 4. navedenog Zaključka, obvezana je Vlada RH da putem Ministarstva zdravstva i Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **preispita stanje u području zaštite osoba s duševnim smetnjama**, te ako utvrdi neadekvatni način zbrinjavanja rečenih osoba o tome podnese izvješće Zastupničkom domu Hrvatskog državnog sabora.*

Sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Narodne novine broj 111/97) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Narodne novine broj 128/99), pri Ministarstvu zdravstva osnovano je Državno povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama. Državno povjerenstvo je, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i stručnim društvima, organiziralo aktivnosti u cilju sprječavanja nastanka duševnih bolesti i drugih duševnih smetnji, te unaprjeđivanja postupanja prema osobama s duševnim smetnjama. Organizirani su tečajevi trajne edukacije, stručni skupovi, te skupovi namijenjeni bolesnicima i udrugama bolesnika.

Državno povjerenstvo kontinuirano provodi postupke propisane Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, te nadzire poštivanje ljudskih prava i sloboda kao i dostojanstva osoba s duševnim smetnjama. Sukladno zakonskim odredbama Državno povjerenstvo ispituje pojedinačne slučajeve prisilnog zadržavanja ili prisilnog smještaja u psihijatrijskim ustanovama za djecu, maloljetne osobe, osobe lišene poslovne sposobnosti i punoljetne osobe koje nisu sposobne dati pristanak, radi na primanju prigovora i pritužbi osoba s duševnim smetnjama, njihovih zakonskih zastupnika, članova obitelji, opunomoćenika, trećih osoba ili centra za socijalnu skrb, poduzimajući potrebne mjere provjere i nadzora.

Povjerenstvo nenajavljeno posjećuje psihijatrijske ustanove, izvršava provjere uvjeta i načina provođenja zaštite i liječenja osoba s duševnim smetnjama.

U skladu s Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama osnovano je Povjerenstvo za izbor zdravstvene ustanove za prisilni smještaj ili premještaj osoba s duševnim smetnjama koje su u kaznenom ili prekršajnom postupku proglašene nebrojivima. O svom radu navedeno Povjerenstvo izvješćuje Državno povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama i ministra zdravstva.

Vlada Republike Hrvatske pokrenula je upućivanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama u zakonodavnu proceduru. Navedenim izmjenama i dopunama bi se osobama s duševnim smetnjama osiguralo pravo pristupanja sudu, koje pravo je zagwarantirano člankom 5. stavkom 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ali i člankom 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske.

VI. ZAKLJUČAK

Vlada Republike Hrvatske još jednom želi istaknuti značaj doprinosa pučkog pravobranitelja u zaštiti ustavnih i zakonskih prava građana u postupcima pred tijelima državne uprave i pravnim osobama s javnim ovlastima te izražava svoju spremnost provođenja svih raspoloživih mjera za povećanje stručnosti i kvalitete rada državnih službenika, poštivanje postojećih pozitivnih propisa

te prije svega poštovanje zakonom propisanih rokova za rješavanje pojedinih predmeta.

Također želimo podsjetiti, vezano uz iskazano nezadovoljstvo pučkog pravobranitelja na pojedina zakonska rješenja, na njegovu člankom 10. Zakona o pučkom pravobranitelju propisanu ovlast iniciranja izmjena zakona koji se odnose na zaštitu ustavnih i zakonskih prava građana.

Vezano uz problem besplatnog pravnog zastupanja odnosno davanja besplatnih pravnih savjeta, o kojoj potrebi pučki pravobranitelj govori u poglavlju o povredi radnih prava, želimo naglasiti još jednom da odvjetnička komora pruža usluge besplatne pravne pomoći. Kako je osnivanje udruga, sindikata i drugih oblika udruživanja zagwarantirana Ustavom Republike Hrvatske, želja nam je naglasiti da svi zakonom dopušteni oblici udruživanja mogu, a mnogi to i čine, kako udruge tako i sindikati, davati između ostaloga pravne savjete i pravnu pomoć ukoliko je to njihovim općim aktom tako propisano.

U pogledu primjedbi pučkog pravobranitelja Republike hrvatske iz navedenog Izvješća a glede nedostatnih sredstava za materijalno-tehničku opremljenost osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2001. godinu, Ministarstvo financija je mišljenja da su sredstva za njegovu djelatnost planirana u Proračunu za 2001. godinu, prema istim mjerilima i kriterijima koji su primijenjeni i za druge proračunske korisnike, pa se stoga ne može zaključiti da je u tom pogledu tretiran različito od ostalih korisnika Državnog proračuna, ili da je u tome bio izuzetak.

Međutim, u cilju realizacije točke 5. Zaključka Hrvatskog sabora, držimo da bi za poboljšanje materijalno-tehničke opremljenosti pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske valjalo razmotriti mogućnost da se za tu namjenu eventualno osiguraju dodatna sredstva iz Tekuće zalihe državnog proračuna Republike Hrvatske za 2002. godinu u svoti od 100.000,00 kuna.